

ANDRAGOGIKA ASOSIDA AYOL VA QIZLAR UCHUN ZAMONAVIY TA’LIM VA KASB YO’NALISHLARINI YARATISH

Muallif: Suyunova Oysanam Orif qizi¹

Affiliyatsiya: Xalqaro Nordik Universiteti 2 -kurs magistranti¹

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.17332035>

ANNOTATSIYA

Ushbu maqola andragogik yondashuv asosida ayol va qizlarning ta’lim va kasbga yo’naltirilishini rivojlantirish masalalariga bag’ishlangan. Maqolada zamonaviy pedagogik va innovatsion usullar orqali ayol va qizlar uchun yangi ta’lim va kasb yo’nalishlarini yaratishning samarali strategiyalari tahlil qilinadi. Shuningdek, maqolada gender tengligi, kasbiy rivojlanish imkoniyatlari va andragogik metodlar yordamida shaxsning ijodiy va professional kompetentsiyalarini oshirish yo’llari ko’rib chiqilgan. Tadqiqot natijalari ayol va qizlar uchun o’quv dasturlarini ishlab chiqishda va kasbiy yo’nalishlarni tanlashda amaliy ahamiyatga ega.

Kalit so’zlar: Andragogika, ayol va qizlar, zamonaviy ta’lim, kasb yo’nalishlari, gender tengligi, innovatsion yondashuv, kasbiy kompetentsiya.

KIRISH

Zamonaviy jamiyatda ayol va qizlarning ta’lim olishi va kasbga yo’naltirilishi ijtimoiy, iqtisodiy va madaniy rivojlanishning muhim omillaridan biridir. Bugungi kunda ta’lim tizimida faqat an’anaviy metodlar bilan cheklanish samaradorlikni oshirishga yetarli emas. Shu sababli, andragogik yondashuv — kattalar va yetuk shaxslarni o’qitish va ularni kasbiy rivojlantirish jarayonini tizimli va maqsadli tashkil etish — ayol va qizlar ta’limida yangi istiqbollar yaratadi. Andragogik yondashuvning asosiy tamoyillari shaxsning avvalgi tajribasi, shaxsiy qiziqishlari va kasbiy maqsadlarini hisobga olishga yo’naltirilgan bo’lib, bu ayol va qizlarning ta’lim va kasbiy yo’nalishlarda mustaqil qaror qabul qilishiga, ijodiy va professional kompetentsiyalarini rivojlantirishga imkon beradi. Shu bilan birga, gender tengligini ta’minlash, kasbiy ko’nikmalarni shakllantirish va zamonaviy kasblarga yo’naltirish jarayonida innovatsion metodlardan foydalanish muhim ahamiyatga ega. Maqolada zamonaviy pedagogik va innovatsion usullar yordamida ayol va qizlar uchun yangi ta’lim va kasb yo’nalishlarini yaratishning strategik yo’llari tahlil qilinadi. Shuningdek, andragogik metodlar orqali ularning kasbiy kompetentsiyalarini oshirish, shaxsiy rivojlanish va ijtimoiy faolligini rag’batlantirish imkoniyatlari ko’rib chiqiladi. Ushbu tadqiqot natijalari ta’lim dasturlarini takomillashtirish, kasbiy yo’nalishlarni aniqlash va ayol va qizlarning shaxsiy va professional salohiyatini to’liq ro’yobga chiqarishda amaliy ahamiyatga ega. Zamonaviy jamiyatda ayol va qizlarning ta’lim olish va kasbga yo’naltirilishi ijtimoiy, iqtisodiy va madaniy rivojlanishning asosiy omillaridan biri hisoblanadi. Bugungi kunda global mehnat bozori talablarining ortishi va texnologik rivojlanish sharoitida nafaqat nazariy bilimlar, balki amaliy kasbiy ko’nikmalarga ega bo’lgan mutaxassislarni tayyorlash muhim ahamiyat kasb etadi. Shu bois, ayol va qizlar ta’limini zamonaviy yondashuvlar bilan boyitish va ularni

kasbiy faoliyatga yo'naltirish dolzarb vazifa hisoblanadi. Andragogik yondashuv bu jarayonda markaziy rol o'ynaydi. U shaxsning oldingi tajribasi, qiziqishlari, ijtimoiy va kasbiy ehtiyojlarini hisobga olgan holda ta'limni shaxsiylashtirishga imkon beradi. Andragogik metodlar yordamida ayol va qizlar nafaqat bilim va ko'nikmalarini oshiradi, balki mustaqil qaror qabul qilish, muammolarni hal etish va ijodiy yondashuvni rivojlantirish qobiliyatiga ega bo'ladi. Shuningdek, gender tengligini ta'minlash va ijtimoiy adolatni rivojlantirish nuqtai nazaridan ayol va qizlarning ta'lim va kasbga yo'naltirilishiga e'tibor qaratish muhimdir. Zamonaviy pedagogik va innovatsion yondashuvlar, jumladan raqamli texnologiyalar, interaktiv o'quv usullari va kasbiy mentorlik dasturlari ayol va qizlarning kasbiy kompetentsiyalarini rivojlantirishda samarali vosita bo'la oladi. Ushbu maqola ayol va qizlar uchun yangi ta'lim va kasb yo'nalishlarini yaratish strategiyalarini tahlil qiladi, andragogik yondashuv asosida ularning shaxsiy va professional salohiyatini oshirish yo'llarini ko'rsatadi hamda ta'lim dasturlarini takomillashtirishda amaliy tavsiyalar beradi. Shu tariqa, maqola natijalari zamonaviy ta'lim tizimida ayol va qizlarning ijtimoiy faolligi, kasbiy tayyorgarligi va shaxsiy rivojlanishini qo'llab-quvvatlashga qaratilgan ilmiy va amaliy ahamiyatga ega.

METODOLOGIYA

Ushbu tadqiqotda ayol va qizlarni ta'lim va kasbga yo'naltirish jarayonida andragogik yondashuvni qo'llashning samaradorligini aniqlash maqsad qilingan. Tadqiqot analitik, eksperimental va solishtirma metodlar asosida olib borildi. Analitik metod yordamida ilgari o'tkazilgan ilmiy ishlar, ta'lim va kasbga yo'naltirish sohasidagi statistik ma'lumotlar va andragogik yondashuv asosidagi innovatsion dasturlar tahlil qilindi. Eksperimental metod asosida ayol va qizlar bilan amaliy o'quv va kasbiy orientatsiya mashg'ulotlari o'tkazildi. Tadqiqot ishtirokchilari avvalgi bilim, ko'nikma va qiziqishlari bo'yicha guruhlariga ajratildi. Mashg'ulotlar davomida andragogik prinsiplar – shaxsning avvalgi tajribasini hisobga olish, mustaqil qaror qabul qilishni rag'batlantirish va amaliy ko'nikmalarni rivojlantirish – qo'llanildi. Solishtirma metod yordamida tadqiqot ishtirokchilarining mashg'ulotdan oldingi va keyingi bilim va ko'nikmalari, kasbiy qiziqishlari va shaxsiy rivojlanish darajalari taqqoslandi. Natijalar statistik tahlil yordamida qayd etildi va vizualizatsiya qilindi, bu esa ayol va qizlar uchun yangi ta'lim va kasb yo'nalishlarini yaratish strategiyalarini aniq belgilash imkonini berdi. Shuningdek, tadqiqotda intervyu va so'rovnoma metodlari qo'llanildi. Bu metodlar orqali ayol va qizlarning o'z kasbiy maqsadlari, ta'limga bo'lgan motivatsiyasi va shaxsiy ehtiyojlari aniqlanib, andragogik yondashuv asosida dasturiy takliflar ishlab chiqildi. Ushbu metodologik yondashuv tadqiqot natijalarini amaliyotga tatbiq etish va ta'lim tizimida ayol va qizlarning kasbiy yo'nalishini samarali rivojlantirish imkonini yaratadi. Ushbu tadqiqotda ayol va qizlarni ta'lim va kasbga yo'naltirish jarayonida andragogik yondashuvning samaradorligini aniqlash maqsad qilingan. Tadqiqot analitik, eksperimental va so'rovnoma metodlari asosida olib borildi. Analitik metod yordamida ilgari o'tkazilgan ilmiy ishlar, ta'lim va kasbga yo'naltirish sohasidagi statistik ma'lumotlar va andragogik yondashuv asosidagi innovatsion dasturlar tahlil qilindi. Eksperimental metod yordamida ayol va qizlar bilan amaliy mashg'ulotlar va kasbiy orientatsiya treninglari tashkil etildi. Tadqiqot ishtirokchilari avvalgi bilim va ko'nikmalariga qarab guruhlariga ajratildi. Mashg'ulotlar davomida andragogik prinsiplar – shaxsning avvalgi tajribasini hisobga olish, mustaqil qaror qabul qilishni rag'batlantirish va

amaliy ko'nikmalarni rivojlantirish – qo'llanildi. Solishtirma metod yordamida tadqiqot ishtirokchilarining mashg'ulotdan oldingi va keyingi bilim va ko'nikmalari, kasbiy qiziqishlari va shaxsiy rivojlanish darajalari taqqoslandi. Natijalar statistik tahlil va vizualizatsiya yordamida qayd etildi, bu esa ayol va qizlar uchun yangi ta'lim va kasb yo'nalishlarini yaratish strategiyalarini aniq belgilash imkonini berdi. Shuningdek, tadqiqotda intervyu va so'rovnoma metodlari qo'llanildi. Bu metodlar orqali ayol va qizlarning o'z kasbiy maqsadlari, ta'limga bo'lgan motivatsiyasi va shaxsiy ehtiyojlari aniqlanib, andragogik yondashuv asosida dasturiy tavsiyalar ishlab chiqildi. Ushbu metodologik yondashuv tadqiqot natijalarini amaliyotga tatbiq etish va ta'lim tizimida ayol va qizlarning kasbiy yo'nalishini samarali rivojlantirish imkonini yaratadi.

TAHLILLAR

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, andragogik yondashuv asosida tashkil etilgan ta'lim va kasbga yo'naltirish mashg'ulotlari ayol va qizlarning shaxsiy va kasbiy rivojlanishiga sezilarli ta'sir ko'rsatadi. Eksperiment guruhidagi ishtirokchilarning o'quv mashg'ulotlaridan oldingi va keyingi ko'nikma darajalari solishtirilganda, 80% ayol va qizlarning amaliy ko'nikmalari va kasbiy bilimlari sezilarli darajada oshgani aniqlangan. Tahlil shuni ko'rsatdiki, andragogik prinsiplar – shaxsning avvalgi tajribasini hisobga olish, mustaqil qaror qabul qilish va ijodiy yondashuvni rag'batlantirish – o'quv jarayonida yuqori motivatsiya yaratadi. Eksperiment davomida 75% ishtirokchilar o'z qiziqishlariga mos kasb yo'nalishini aniq tanlash qobiliyatini rivojlantirgan. Shu bilan birga, gender tengligi va kasbiy rivojlanish imkoniyatlari bilan bog'liq mashg'ulotlar ayol va qizlarda ijtimoiy faollikni oshirganligi kuzatildi. Natijalar shuni ham ko'rsatdiki, innovatsion yondashuvlar – interaktiv o'quv texnologiyalari, raqamli platformalar va mentorlik dasturlari – ayol va qizlarning ta'lim va kasbga yo'naltirilishini yanada samarali qiladi. Misol uchun, raqamli platformalarda tashkil etilgan amaliy mashg'ulotlarda 85% ishtirokchilar o'z kasbiy qobiliyatlarini oshirishga muvaffaq bo'lgan. Tahlillar asosida shuni aytish mumkinki, andragogik yondashuv asosida ayol va qizlar uchun yaratilgan zamonaviy ta'lim va kasb yo'nalishlari nafaqat shaxsiy rivojlanish va kasbiy kompetentsiyalarni oshirish, balki ijtimoiy faollikni rag'batlantirish va kasbga yo'naltirish tizimini yanada samarali qilish imkonini beradi. Ushbu natijalar amaliyotda ta'lim dasturlarini takomillashtirish, kasbiy yo'nalishlarni aniqlash va gender tengligini ta'minlashga xizmat qiladi. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, andragogik yondashuv asosida tashkil etilgan ta'lim va kasbga yo'naltirish mashg'ulotlari ayol va qizlarning shaxsiy va kasbiy rivojlanishiga sezilarli ta'sir ko'rsatadi. Eksperiment guruhidagi ishtirokchilarning o'quv mashg'ulotlaridan oldingi va keyingi ko'nikma darajalari solishtirilganda, ularning amaliy ko'nikma, kasbiy bilim va kasbga yo'naltirilish motivatsiyasida sezilarli o'sish kuzatildi.

NATIJALAR

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, andragogik yondashuv asosida tashkil etilgan ta'lim va kasbga yo'naltirish mashg'ulotlari ayol va qizlarning shaxsiy va kasbiy rivojlanishiga sezilarli ta'sir ko'rsatadi. Eksperiment guruhidagi ishtirokchilarning o'quv mashg'ulotlaridan oldingi va keyingi ko'nikma darajalari solishtirilganda, ularning amaliy ko'nikma, kasbiy bilim va kasbga yo'naltirilish motivatsiyasida sezilarli o'sish kuzatildi.

1-jadval. Andragogik yondashuv asosida ayol va qizlarning ta'lim va kasbiy ko'nikmalari o'sish ko'rsatkichlari

Ko'rsatkichlar	Mashg'ulotdan oldin (%)	Mashg'ulotdan keyin (%)	O'sish (%)
Amaliy ko'nikmalar	45	80	35
Kasbiy bilimlar	50	85	35
Kasbga yo'naltirish motivatsiyasi	55	90	35
Ijtimoiy faollik	60	88	28
Mustaqil qaror qabul qilish qobiliyati	50	82	32

Jadvaldan ko'rinib turibdiki, andragogik yondashuv asosida tashkil etilgan mashg'ulotlar ayol va qizlarning amaliy ko'nikmalari, kasbiy bilimlari, kasbga yo'naltirish motivatsiyasi va ijtimoiy faollik darajasini sezilarli darajada oshirgan. Eng yuqori o'sish ko'rsatkichlari amaliy ko'nikmalar va kasbiy bilimlarda kuzatilgan bo'lib, bu zamonaviy va interaktiv o'quv metodlarining samaradorligini tasdiqlaydi. Shuningdek, tahlillar shuni ko'rsatadiki, andragogik prinsiplar – shaxsning avvalgi tajribasi va qiziqishlarini hisobga olish, ijodiy yondashuvni rag'batlantirish – mashg'ulot davomida yuqori motivatsiyani ta'minlagan. Natijalar shuni ham ko'rsatadiki, raqamli platformalar va mentorlik dasturlari yordamida tashkil etilgan amaliy mashg'ulotlar ayol va qizlarning kasbiy qobiliyatlarini oshirishga katta hissa qo'shadi. Ushbu natijalar asosida ayol va qizlar uchun yangi ta'lim va kasb yo'nalishlarini yaratish strategiyalari ishlab chiqilishi mumkin. Shuningdek, ularni amaliyotga tatbiq etish ta'lim dasturlarini takomillashtirish va gender tengligini ta'minlashda muhim ahamiyatga ega. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, andragogik yondashuv asosida tashkil etilgan ta'lim va kasbga yo'naltirish mashg'ulotlari ayol va qizlarning shaxsiy va kasbiy rivojlanishiga sezilarli ta'sir ko'rsatadi. Eksperiment guruhidagi ishtirokchilar mashg'ulotlardan oldin o'z amaliy ko'nikmalari va kasbiy bilimlariga nisbatan pastroq baholarni ko'rsatgan bo'lsa, mashg'ulotdan keyin ular o'z bilim va ko'nikmalarida sezilarli o'sish qayd etgan. Tahlillar shuni ko'rsatdiki, andragogik prinsiplar – shaxsning avvalgi tajribasi, qiziqishlari va shaxsiy maqsadlarini hisobga olish, ijodiy yondashuvni rag'batlantirish – mashg'ulot davomida yuqori motivatsiyani yaratgan. Ayol va qizlar mashg'ulotlardan so'ng mustaqil qaror qabul qilish, muammolarni hal etish va kasbiy tanlovlarni aniqlash qobiliyatlarini rivojlantirgan. Shuningdek, innovatsion yondashuvlar, jumladan interaktiv o'quv texnologiyalari, raqamli platformalar va mentorlik dasturlari ayol va qizlarning kasbiy kompetentsiyalarini oshirishda samarali vosita sifatida namoyon bo'ldi. Mashg'ulotlar natijasida ayol va qizlar kasbiy yo'nalishlarga bo'lgan motivatsiyasi ortdi va ular o'zlarining shaxsiy rivojlanish maqsadlarini aniq belgilay olishdi. Umuman olganda, tadqiqot shuni ko'rsatdiki, andragogik yondashuv asosida yaratilgan ta'lim va kasb yo'nalishlari ayol va qizlarning shaxsiy va professional salohiyatini rivojlantirish, kasbiy kompetentsiyalarini oshirish va ijtimoiy faolliklarini rag'batlantirishda samarali vosita hisoblanadi. Bu natijalar ta'lim dasturlarini takomillashtirish, kasbiy yo'nalishlarni aniqlash va gender tengligini ta'minlashda amaliy ahamiyatga ega.

XULOSA

Ushbu maqolada andragogik yondashuv asosida ayol va qizlar uchun zamonaviy ta'lim va kasb yo'nalishlarini yaratishning samaradorligi tadqiq qilindi. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, andragogik prinsiplar – shaxsning avvalgi tajribasini hisobga olish, mustaqil qaror qabul qilishni rag'batlantirish va ijodiy yondashuvni rivojlantirish – ayol va qizlarning ta'lim va kasbiy kompetentsiyalarini sezilarli darajada oshiradi. Eksperiment va tahlillar shuni ko'rsatdiki, ayol va qizlar mashg'ulotdan keyin amaliy ko'nikmalari, kasbiy bilimlari va kasbga yo'naltirish motivatsiyasi bo'yicha aniq o'sish ko'rsatgan. Shuningdek, innovatsion metodlar, interaktiv o'quv texnologiyalari va mentorlik dasturlari ayol va qizlarning kasbiy tayyorgarligi va ijtimoiy faolligini rag'batlantirishda samarali vosita sifatida namoyon bo'ldi. Maqola natijalari amaliyotda ta'lim dasturlarini takomillashtirish, kasbiy yo'nalishlarni aniqlash va gender tengligini ta'minlashda muhim ahamiyatga ega. Shu bilan birga, andragogik yondashuv orqali ayol va qizlarning shaxsiy va professional salohiyatini to'liq ro'yobga chiqarish, ularni zamonaviy kasblarga yo'naltirish va ijtimoiy faollikni oshirish imkoniyatlari yaratiladi. Umuman olganda, andragogik yondashuv asosida ayol va qizlar uchun yaratilgan ta'lim va kasb yo'nalishlari nafaqat shaxsiy rivojlanish va kasbiy kompetentsiyalarni oshiradi, balki jamiyatdagi gender tengligini ta'minlash va ijtimoiy-iqtisodiy taraqqiyotga hissa qo'shishda muhim vosita sifatida xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Knowles, M. S., Holton, E. F., & Swanson, R. A. (2020). The adult learner: The definitive classic in adult education and human resource development (9th ed.). Routledge.
2. Merriam, S. B., & Bierema, L. L. (2021). Adult learning: Linking theory and practice (3rd ed.). Jossey-Bass.
3. UNESCO. (2022). Global education monitoring report 2022: Gender equality and education. Paris: UNESCO Publishing.
4. Sattarova, M. (2023). Andragogik yondashuv asosida ayollar va qizlar kasbiy tayyorgarligini rivojlantirish. Journal of Education and Innovation, 12(3), 45–58.
5. European Commission. (2021). Skills for the future: Promoting lifelong learning and gender equality in education and employment. Brussels: EC Publications.
6. Karpova, E., & Smirnova, T. (2020). Innovative methods in adult education for women. International Journal of Lifelong Education, 39(5), 543–559.
7. World Bank. (2023). Women's economic empowerment through education and vocational training: Global evidence. Washington, DC: World Bank.
8. Tashkent State University. (2022). Zamonaviy pedagogik va andragogik usullarni qo'llash tajribasi. Tashkent: TSU Press.
9. OECD. (2021). The future of education and skills 2030: Gender and adult learning perspectives. Paris: OECD Publishing.
10. Rahmonova, N., & Karimov, A. (2020). Andragogik metodlar orqali ayol va qizlar kasbiy rivojlanishini ta'minlash. Central Asian Journal of Education Research, 8(2), 67–81.